

OKOŁO (3391) *praep i av*

praep (3295), *av* (93).

W pisowni łącznej (3361), *w rozłącznej* (30).

Pierwsze i końcowe o jasne (w tym w końcowym 1 r. błędne znakowanie); -o- (480), *-ó-* (6); *-o-* : *-ó-* *Mącz* (137:5), *SarnStat* (230:1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

I. Przysłówek (93) :

1. *Dokoła, wokół, ze wszystkich stron; in circuitu, per circuitum a. gyrum Vulg; circa, circum, circumcirca, circumsecus Cn* (60) : *Mocz otwieraiącza przechody żył/ bądź tho w macicy albo około FalZioł [*7]v; na wierzchu ma kwiatek piękny dwoiakiey barwy/ to iest około biały/ wpořzodku żołthi FalZioł I 92d, I 20b, II 2d, V 23d; RejWiz 103; Vdziałaż ná nim [ołtarzu] y koronkę rzezaną złohtëą około Leop Ex 30/3, Ez 1/27, 28; álboś ofzálálá/ Ześ łeb łobie chuřtámi około zwiázálá. RejFig Bb2; RejZwierz 120; Trzinałti Alspant [...]. K niemu zawieřzenie, w nim tablicza safirowa wielka, na wierzchu Rubin ballas. A około piecz pereł WyprKr 8v, 5, 5v [2 r.], 6, 7 [2 r.], 7v [2 r.] (14); BibRadz Sap 4/5; Tyrus mocne/ wielkie/ á bogáte niegdy miałto [...] miało murow łpotrzeb około BielKron 267, 456v; puścić mu krew z głowney żyły álbo báníki około pořtáwić śiekáne SienLek 145v, 62, 117v, 145v; w wał nábiją palow oftrych/ w ktore zálóczą łáncuchy około BielSpr 54; SkarJedn 2; Przy podnieřeniu ćiałá Chryřtuřowego ná Mřzy/ częřtokroć iey Duch święty oczy otwarzał/ iřz widziálá około wielki poczet S. Aniołow. SkarŻyw 581, 47, 574; Circuntono – Około grzmię. Calep 200a, 198a [2 r.]; A to czworo źwierząt/ káźde z nich z ofobná miały po łześci łkrzydeł około WujNT Apoc 4/8; WysKaz 43.*

W połączeniach szeregowych (2): *Bes przełtánku ze wřzyřtkich dział łtrzełác około/ S tyłu/ s przodku támy łám BielSat Nv [idem] BielSjem 36.*

W charakterystycznych połączeniach: około groblą sypać, grzmieć, leżeć (leżący) (2), (po)mazać (namazować) (6), obwiázac (zwiázac) (2), odwilżac, ogień niećić, omywać, postawić, rozcierać, skupić się, strzelać (2), tchnąc, widzieć [co], zawłoczyć; blask około, bram złotem awtowany, czarność, dyjamentowe gonty, dyjamenty, frandzia, gałęzie, kolumny, koronka rzezana złota, ogień, perły, tablice dyjamentowe (rubinowe) (4), wagrubiny (3); około biały (2), otart, pełen [czego].

Połączenia: »i około« (2): *FalZioł V 23d; omyway mu oczy y około wodą łtudzienną. SienLek 165.*

»około wszędy« [szyk 3:2] (5): *FalZioł V 20c, 25v, 59v; (nagł) Kámieniec. (-) [...] Iákie przykre przekopy/ iákie twárde mury. Ze támy wřzędy około/ ledwe ptak przeleći RejZwierz 110v; niechay w Sadzáwkách biorą źiemieć á około wřzędy Groblą łypą Strum N3v.*

Zwrot: »około stać« = *circumstare Mącz* (3): *Widzyáło mi łie yzechmy wyázáli łnoپki ná polu/ á łnoپek moy iakoby powłtał y łtał/ á wáłłe łnoپky około łtoiac chwálıly moy łnoپek HistJóz Av; RejWiz 24; Mącz 418c.*

Szereg: »wewnátrz i około« (1): *iáko Ciepliczna káłuźá/ błotá wewnátrz y około/ pełna Oczko A4.*

a. O ruchu kolistym, okręźnym (5) :

Zwroty: »chodzić około« = *krąźyc* (1): *Chodząc tedy około łzukałem [circuibam quaerens]/ ábych iá [mądrość] przyiał ku łobie. BudBib Sap 8/18.*

»obyść około« (2): obeszli pirwżzego dnia przafnic miáfto około ćicho *BielKron* 47; *StryjKron* 161.

»około okrążyć« (1): do ktorego [*miasta Ulisbony*] z Indziej/ z Afryki/ z Murzińkich źiem kupie drogie przychodzą/ wżytkę Afrykę y iey niewyliczone kroleństwá dáleko około okrążaiąc *BielKron* 278.

»okryślić, około« (1): Ale iefli [...] ípuchła żyłá ná brzuchu/ okryśliłz około złotym czyrwonym *SienLek* 172.

2. W okolicy, w otoczeniu, w pobliżu, w sąsiedztwie; per circuitum *Vulg* (33) : pierfi/ żołądek, y to czo ieft około: chore ieft. *FalZioł* V 12v, I 89c; *RejWiz* 25; *BielKron* 235; Torpedo, nie yáki rodzaj morskich ryb/ które fie w mule ná dole pograżayą/ á táyą y ynŹe ryby około pliwáyące gnuśne czyną [!] *Mącz* 459a; Konrad teź de Lichtenhagen Kontor Brandeburski z wielkim woyskiem ízedł przed nim do Zamku Gárty/ ziemicę około ípuftoŹył ogniem y mieczem *StryjKron* 309.

W charakterystycznych połączeniach: około być, (po)czynić szkodę (2), mieszkający, pływający, sieść, [co] spustoszyć (wypustoszyć) (2), wisieć.

Połączenia: »i około« (9): ludzie poŹpoliçi w Kálekućie y około íą s czárná żolći *BielKron* 459, 99v, 200; Marćin Czechowic Zboreczku máłego w Lublinie y około MiniŹter *CzechRozm* A2; *WujNT Rom* 15/19. Cf »i indziej około«, »i wszędzie około«.

»i indziej około« (1): potym náprzodku Października odstąpili nábrawŹy ludu w RakuŹiech y indziej około *BielKron* [206]v.

»i wszędzie około« [szyk 2:1] (3): Rychło potym w Węgrzech y wŹędzye około czynili Turcy wielką ízkodę *BielKron* 396, 313, 421v.

Zwroty: »około íść, idący« (1:1): wŹyŹcy około idący Bifikupi y lud wŹyćiek plákáli. *SkarŹyw* 165; *OstrEpit* A3v.

»około stać, stojący« = *circumstare Vulg*; *circumstans HistAl, Vulg*; *assistens PolAnt, Mącz* [szyk zmienny] (3:12): *OpecŹyw* 38v; A niekthory z około ftoiących imieniem Dokomiktus odpowiedział iemu *HistAl* Dv; ieden z tych ktorzy tám około ftháli dobywŹly mieczá/ vderzył Źlugę naywyŹŹŹego kápłaná *Leop Mar* 14/47; *BibRadz Dan* 7/16; *Mącz* 396c; *HistRzym* 44, 70v, 98v; *RejPos* Ooov; Dzień przed śmierćią vkazał íię iey ízátan/ ták íŹz íię nieco lękáć/ y ná pomoc około ftoiących/ wołáć poczęłá *SkarŹyw* 583, 70, 152, 206; *StryjKron* 350; *WujNT Ioann* 11/42.

Przen (1) :

W przeciwstawieniu: »prosto ... około« (1): ProŹtaczkowie proŹto za Pánem á mędrkowi [lege: mędrkowie] około. *RejPos* 277 marg.

II. Przyimek; cum *G* (3295) :

1. Przy okreŹlaniu stosunków przestrzennych (998) :

a. Wskazuje na przedmiot otaczany (teź w kontekstach przenoŹnych): *dookoła, wokół, ze wszystkich stron; circa, in circuitu Vulg, HistAl, PolAnt; circum PolAnt, Mącz, Vulg; circumcirca Bart Bydg, PolAnt; per circuitum PolAnt, Vulg; per gyrum Vulg; in circuitibus PolAnt* (509) : ya kom ya szdomv szdzyersszavy thwoyey [...] nyewszayá [...] szerdzy około ogroda any około dwora *ZapWar* 1503 nr 1947; *MetrKor* 38/287; bo około iego oczu/ więcýy niźli tyfiátz rán bylo. *OpecŹyw* 129; *BartBydg* 242; sktorych robakow gdy vcźyniŹz proch á włożyłz go w kaganiecz gorący/ tedy vrzyłz około

onego kagańcza wielkość węzów. *FalZioł* I 126d; rozpuć gi [*kadzidło*] w białku kokoszego iaia/ á tym około pępka omaży dobrze *FalZioł* V 29 (9); *BielŻyw* 124; *MiechGlab* 56 (2); *WróbŻółt* 49/3; rofkazał fie zewffech łtron okryć ciemnołciami/ á gęftami obłoki wodnemi był iáko dom około niego zbudowan. *RejPs* 24 (3); *HistAl* H5v; łhermował thoporkyem łanowi cznoczie około głowy *LibMal* 1554/194 (2); *LubPs* H2v; Miecz nad łtołkiem [!] ná nići vwięzác kazano/ A ze cztermi [*mieczami*] około łtołká áby łtano. *RejWiz* 70v (3); będzie offiárował cielcá przed Pánem/ á łynowie Aaronowi będą offiárowác krew iego/ leiác około ołtarzá *Leop Lev* 1/5; zápalę ogień w mieściech ie⁸⁰/ y požrze á popali włyztko około niego. *Leop Ier* 50/32 (20); Anioł Pánfki zátacza oboż około tych kthorzy fie go boiá/ y wrywa ie. *BibRadz Ps* 33/8 (19); namioty rozbijáli [...] niektorzy ná południe/ drudzy ku połnocy/ ná zachod/ y ná włchod łtońcá około domu Bożego *BielKron* 39v; obegnał miáłteczko Gyns/ leżał około niego dni dwádzyeściá *BielKron* 190v; przyprawiono łámemu we łrodku łtoł dofyć ochędoźnie/ á łnfzych łtołow było około iego bárzo wiele *BielKron* 435 (33): Circum castra dispositae sunt excubiae, Około obozu łtrażá połožono. *Mącz* 54b; Oculos circumferre, Poyźrzeć około łiebie. *Mącz* 123a; Halo, Krés wokoł álbo koło które około xięzyca. [!] widác. *Mącz* 153a (12); *SarnUzn* G4v; Gdy kłem psím/ około zębu bolącego/ áż do krwi wzdrápie/ boi wnet wćichme *SienLek* 77 (8); á tęczá była około głowy iego *RejAp* 83v (12); *GórnDworz* Ff3 (2); *Circumferentia* około Centrum idzie włzędzie iednáko ná puł Diámetru *GrzepGeom* H4v (3); iz będą mieć s thego pociechę [...] włytki ony okoliczne kráiny około ciebie. *RejPos* 297 (7); Więc będzie druga [*szata*] áż do łámej ziemie/ to też ták czyłcie/ [...] przedfię mi wiátr około goleni nie ták hárcuie. *RejZwierc* 58 (11); Obłok y mrok około niego *BudBib Ps* 96/2; Zás miedzy kownatámi łzerokości dwádzyeściá łokiet około domu/ około/ około, (*marg*) Ieft ten obyczáy ięzyká Hywreyłkiego/ iz gdy chce dáć znác ze czego wiele tedy dwa kroć/ álbo y trzy kroć iedno słowo mowi, (—) *BudBib Ez* 41/10 (17); *HistHel* Cv; *Strum* Gv; *BudNT Mar* 3/32 (2); *KochPs* 146; *SkarŻyw* 120 (3); chłopi łiedzą około ognia *StryjKron* 161; *WerGość* 269; *WisznTr* 12; godzien też/ áby gwiazd około łiebie Pełno máiác/ nam łwiecił/ y łiadł w iáłnym niebie. *BielSenJoach* 2; *KochWr* 34; *LatHar* 720; A widzác Iefus wielkie rzelze około łiebie/ kazał fie przeprawić ná drugá łtronę morza. *WujNT Matth* 8/18 (11).

W połączeniu z partykułá: »okołoż« (1): w połrzodku próżny plác ná którym łtoł łtał/ okołofz tego ná przerzeczonych zedłách [...] łiadáli y yadáli. *Mącz* 464c.

Przy czasowniku zawierajácym semantyczny element otaczania (4): dołzli iednego zamku kthori był w połrod oney rzeki zbudowan/ około ktorego wielka częłć rzeki obchodziłá. *HistAl* H5; y połtáwił łiedm łlupow łpiczástych/ ieden przeciwo drugiemu/ [...] á około thych obłtáwiáł [*circumposuit*] łlupy wielkie *Leop 1.Mach* 13/29 (2); Gdy łwięte iey ciáło gorączká włufzone było: około łołżká obtoczonym przyációloom/ ty ołtátnie łłowá mowiłá *SkarŻyw* 195.

W charakterystycznych połączeniach: postawić ((*napo*)stawiác) około [*kogo, czego*] (3), siedzieć (*sieść, siedzący, siadać*) (13), sta(*ną*)ć (*stojący*) (13); leżać około [*miasta*] (20); mieć [*co*] około łiebie (4); mieszkać (*mieszkający, mieć mieszkanie*) około [*kogo*] (5).

Połączenia: »miedzy ... około« [*przy tym samym rzeczowniku*] (1): Convallis, Ein tal rund oder łcheibweis vmher tzwiłchen den bergen. Przykopa myędzy gorámy álbo około gor *Murm* 21.

»około ... w« [przy tym samym rzeczowniku] (1): iuż fie poczyna lać krew około gránic nálznych y w gránicach nálznych *RejZwierc* 255.

»w koło (a. wokoł) (...) około« [szyk 4:2] (6): Lás czárny w koło około niey [*Frankonii*] idzie by mur przyrodzony. *BielKron* 289 (3); *Horizon*, [...] Wfziłtko to yáko dáleko doyźrzeć możemy w okoł około fiebie *Mącz* 158b; *BielSpr* 25v; gdy iuż práwie około nas gore wkoło/ mácáiąc drzwi tráfić niemożemy. *PowodPr* 77.

»w krąg około« (1): Y obeyrzawfzy wkrąg około fiebie síedzące/ rzekł. *BudNT Mar* 3/34.

»w posr(z)odku ... około« [przy tym samym rzeczowniku] (2): *RejAp* 48v; w pośrzodku łtolice y około łtolice czworo źwierząt *WujNT Apoc* 4/6.

»wszędę (a. wszędzie) (...) około« (6): Ták łprzodku iáko y łtyłu/ wífędy íełt około mnie formá ręki twoiey *RejPs* 206; *BibRadz Ez* 40/33; *BielKron* 385; *RejZwierc* 71 (2); że mu fie zdáło/ íź wífędy około nie⁸⁰ bełtye łtoią *CzechEp* 127.

»około ... ze wszech stron« [szyk 1:1] (2): około nich pánnny zewífłech łtron ná bębniech/ brząkaiące *RejPs* 99; *BudBib 2.Mach* 12/21.

Wyrażenie przyimkowe: »około stołu (stoła)« = *in circuitu mensae Vulg* (11): Synowie twoi iako latorołki oliwne około łtołu twego. *WróbŻółt* 127/3 [przekład tego samego tekstu: *RejPs*, *SeklKat*, *KrowObr* (2), *RejPos* (2), *RejZwierc*]; *RejPs* 195v; *SeklKat* L; *KrowObr* 149v (2); fiędzie záfię káždy ná łwym mieyfcu/ okrom łżeści/ ktorzy fiędą ná onych ławkách około łtołá *BielKron* 234v; *Mącz* 35b (2); *RejPos* 42v (2); *RejZwierc* 33.

α. *Z nakierowaniem uwagi na obiekt otaczany; niekiedy: do* (45) : Zoraw íź się był przemorzył/ Około miły záchodził *BierEz* N3; *OpecŻyw* 109v; *FalZioł* I 42c; Chłopyetá [...] yęły mu fie przypátrować/ á yákoby wroble około łowy/ dziw dziw dziw dziwować. *GliczKsiqż* H7v; *LubPs* N2; *RejWiz* 72v; *RejZwierc* 106; ábowiem zgromádzą fię do niego iák orłowie ábo łępowie około ścierrwu *BibRadz* II 44c *marg* (2); A gdy było o połnocy/ záfádził fie we troię około namiotow *BielKron* 50 (3); Pátrzay że pilno/ iáko wftáwicźnie złodzyey chodzi około domu thwego/ ábyć gi podkopać mógł *RejPos* 346 (12); ázac máło tákich naieźnikow około tákiego więc páná hárcuie. *RejZwierc* 38v; áno fie około niego wiefzáią podłzczuwáć/ podłzeptáć/ á pochlebnicy márni *RejZwierc* 49; Zazdrość łákomłtwo á łnadź wizytki zbytki/ Około workow zlećą fie więc wífytki. *RejZwierc* 226v (11); *CzechRozm* 240v; Zbieżeli fię ludzie wífeteczni/ iáko iáłtrząbowie około gołębiczki *SkarŻyw* 341 (3); *NiemObr* 163; *WerGość kt*; Acźci wífędzie złośnicy około nas krążą *ArtKanc* Q3v; *VotSzl* A2.

W charakterystycznych połączeniach: *biegać około* [kogo, czego] (3), *chodzić* (9), *dziwować*, *harcować* (8), *igrać*, *krążyć* (*krążący się*) (7), *latać* (2), *nasadzić* (*usadzić*, *zasadzić*) *się* (3), *wieszać się* (2), *zachodzić*, *zaskakować* (3), *zbiec się* (2), *zebrać* (*nazbierać*) *się* (2), *zgromadzić się*, *zlecieć się*.

Połączenia: »w koło około« (1): íź nie tylko człowiek źły/ ále y łam Szátan do ciebie/ przyftápić nie może/ choćby fie/ wkoło około ciebie chodzác/ iáko Lew ryczący/ niewiem iáko o cię kuśił *CzechRozm* 229v.

»około ... zewsfąd« (1): Ci ktorzy myę z złości łwoyey w nyenawiści myeli/ Z wyelkim hurmem około mnye zewsfąd fie zbyeżeli *LubPs* K4.

β. Z dodatkowym elementem styczności, przyległości (niekiedy w ujęciu trójwymiarowym); też: po obrzeżach, na obrębie; też: wewnątrz wokół brzegów; super Vulg, PolAnt; undique PolAnt (195) : Praecordia [...] Die netz vmb das hertz Błonky około łercá Murm 56 (2); HistJóz B3v (2); BartBydg 121; około liŃthu kaźdego ząbki łą iako łirp FalZioł I 64c; to ziele [...] latoroŃl ma długą barzo/ po ziemi łię pnie/ á około latoroŃli kwiatek białawy FalZioł I 114a; gdy na łamem wirzchu vriny będą pianki iako ziarnka makowe około vrinała. FalZioł V 2v (25); Czemu około vlt łą wargi. GlabGad Cv (5); RejPs 77v; ZapWar 1550 nr 2664 (2); LubPs Nv; Weźrzyć ná wŃzytkę zyemię y co ná niey bywa/ Y iáko łrogie morze około niey pływa. RejWiz 45 (2); A rzedow iábłek ziárníŃthych było dwie łcie około mákowice wtorey. Leop 3.Reg 7/20 (7); Krzikik. w nim poľrzedku wađmaragd. o kolo niego trzi tablicze Rubinowe WyprKr 11v (22); wymie błonę kthora ieŃt około podrobów/ ze wŃzytką łłuftołcią ich. BibRadz Lev 3/9; Przybudował theż Ganek około wŃzytkiego Domu BibRadz 3.Reg 6/10 (18); ten nápráwił wiele murow około Rzymá vpádłych. BielKron 167v; włofy około głowy noŃzą plećione ták męźowie iáko niewiáłty. BielKron 450v (14); Nomae, Wrzody nieyákie obyadáyące okóło łiebie ciáło. Mqcz 249b; Orae item in plurali, Obłoga álbo bramá około łukni nadolna yákie miewáyą białe głowy. Mqcz 267b; Corrosae insulae, Wyłpy około brzegów ogrizone. Mqcz 357b (10); SienLek 63 (2); RejAp 146v (3); Drudzy lepak błáźeyki ony łobie około gárdłá wiefzáli/ á ochrapieliny [...] łobie tym leczyli. RejPos 305 (5); ná ktorey [ziemi] ieŃtechmy rozłiani wŃzedy/ á gmerzemy około niey nie ináczey iedno iáko mrowki RejZwierc 3 (5); BielSpr 37v (4); BudBib 1.Mach 1/33 (2); Strum G3; BudNT Mar 9/41; łáncuchem łię żeláznym ná 20 łokiet zá nogę przykował. [...] [Potem] odkowác łię kazał. Okóło żelázá [!] v nog była łkorá koŃmáta/ áby ciáłá żelázo [!] nie żárło SkarŻyw 29 (2); LatHar 685; WujNT Matth 3/4 (2); SarnStat 970; PowodPr 56; SkarKaz 246a; ZbylPrzyg A2v.

Przy wyrazie zawierającym semantyczny element otaczania i zwykle styczności (34): ręce mu tak motzno okolo łlupa przywiázali/ aż byly łczyrniały OpecŻyw 125v; rado też to ziele [przeŃłka] rołcie przy drzewie/ y obwija łie około drzewa iako chmiel FalZioł I 35c (7); on ptak miał [...] podgárdłek grzbieniŃty á około łzyie iego była obręc piękna iálna HistAl L2v; MurzNT Mar 9/41; GroicPorz iiv; Leop Prov 6/21 (2); Czapka Axamitna czarna letnia, około niei ieŃth opałanie złote WyprKr 20 (2); BielKron 34v (2); Capreolus, [...] Máłe á cienkie witki ná których łie wino około tyczy opleta Mqcz 34b (6); wbił gwoźdź w mur/ y około niego łznur okręcił Górndworz T7; Okręsić álbo opiłác kołem którą Figurę/ z proŃtych linii vczynióną/ zowá tho/ kiedy około niey ták bywa otoczóne/ że łye iey węgłów tyka. GrzepGeom D4; Szypy ogniłte tymże obyczáiem/ y tym prochem nábijác obłzyć płótnem łurowym mocnym/ około łzypu/ [...] náłypawłzy tą [lege: tam] prochu/ łmoły/ łiárki/ Sáletry/ [...] obćięgni to nićiami mocnymi około łzypu BielSpr 74 (3); Strum M2v; ModrzBaz 51; CzechEp 327; ArtKanc Q3v; Y wyłzłó siedm ániółów [...] przepáłanych około pierŃi złotymi páfy. WujNT Apoc 15/6 (2).

W charakterystycznych połączeniach: mieć około siebie (3); mur około [miasta] (39); z semantycznym elementem otaczania: (o)kręcić około [czego, rzadziej kogo] (3), obciágnąć, obiegać, obłóżyć, obręcz, obroż, obszyć, obwarowanie, obwi(ja)ć (się) (obwinąć, obwiniony, obwijający się) (8), opasanie

(przepasany) (3), oplatać (się) (pleść się) (3), otoczony, (ob)wiązać (przywiązać, uwiązać, zawiązanie) (7).

Połączenia: »około ... koło« (1): w Leśie około Pniakow álbo koło drzewá sílá źiemie zoftáwuia *Strum F3v*.

»około ... okrąg« (1): Thy ziarnka takowe około Circula będącze okrąg vriny, Znamionuia płynienie wilkości z głowy na pierfi *FalZioł V 8v*.

»wewnątrz około« (1): A ná podobieństhwie Thronu/ podobieństhwo iákoby weźrzenie człowieká zwierzchu. Y widzialem iákoby olsobę Kontryffału/ iáko pozrzenie ognia wewnątrz około iego *Leop Ez 1/27*.

»na ... około« [*przy tym samym rzeczowniku*] (2): á potym wezmi chleb ciepły y przylož na ranę y około rany ofrzodkę *FalZioł V 75 (2)*.

»w koło około« (2): Więc ony ferwety wyłzywáne/ [...] więc ony listwy w koło około obrułow. *RejZwierc 59v; BielSpr 74v*.

»w okrąg około« (1): A ná wierzchu była gałká miedziána [...] / á iábłká granathowe w okrąg około gałki *BibRadz Ier 52/22*.

»wszędý ... około« (1): Coź thy zwirzethá czynia? Oto słuchay: Iź máia mieć wżędý oczy y skrzydłá około łiebie [Cf pełnych oczu y s przodku y ná zad. 48]. *RejAp 50*.

αα. *O ruchu wzdłuż obwodu* (9) : *OpecŻyw 135v; GliczKsiąż C5*; taki koniem około rynku ma być włączon *GroicPorz 112*; Podskarbi Szydłowiecki chodząc około rynku Krákwólkiego/ pieniądze miotał między póspółstwo. *BielKron 422v (2)*; Ambarwalis, Swiátobliwość y ofiára która około pół obchodzą. *Mącz 7c (2)*; *RejAp 170v*; kráiem idź około pagorká. *Strum I3*.

W charakterystycznych połączeniach: (ob)chodźć około [czego] (3), iść, wieść (wodzie) (2), włączon; około pagorka, pol (2), rynku (6).

γ. *Wskazuje na obiekt centralny ruchu kolistego* (40) : *BierEz M; FalZioł IV 29b; LibMal 1548/142v*; łniego [jaja] wyłzedł máłuczki wąż/ ktory łącząc około iáia/ gdy potym łhiał [!] w ono iáie wnidz/ [...] zdechł. *HistAl A6; LubPs O4v; KrowObr 86v*; Iź łie [Ziemia] nigdy nie rułza/ iáko kámieñ leży/ Choć niebo wftáwicznie około niey bieży. *RejWiz 149*; pałá/ kurzą/ dzwonia/ A około kołciołá s kropidły łie gonia. *RejWiz 183v (3)*; *Leop Deut 2/3*; Dołyciełcie iuż chodźili około tey gory *BibRadz Deut 2/3 (3)*; *BielKron 58 (4)*; Cicindela, Alias Nitedula, Nocna muchá/ łwieci łie w nocy á lata około ognia około łwiece. *Mącz 52d*; gdy biega s łrebrną klatką około kołciołá *RejAp 180*; Dzyeń s. Ianá bylica łie opáláć/ á całą noc około ognia łkákác *RejPos 225v (4)*; *BiałKat 46*; gdy [dziateczki] iáko ptałżatka około łtołu biegiąc łwirkoć *RejZwierc 32v (2)*; *Strum O2*.

Przy czasowniku zawierającym semantyczny element ruchu kolistego (8): Ten [ptak] tak łie łlońca chroni, iź teź dzieci łwoie z gniazdem około krza za cieniem obnołi albo obwłoczý *FalZioł IV 25d*; On to bacząc obiezdził około miałta, przepatrzaiać kędibi namgleyłze było abigo tim richley dobył *MiechGlab 56 (2)*; *WróbŻołt 58/7*; *KrowObr 197v*; *RejWiz 145v*; iáko iest rzecz łfta iź ten lud iest z drugiey łtrony gwiazdy pułnocney/ około kthorey ow woz ná niebie obraca łie/ zowá Polus Arcticus. *BielKron 295*; *GórnDworz T6v*.

rozłzyrzał/ przedię około tego płotu chodził *NiemObr* 30; *KlonŻal* D2v; *ReszList* 162; *BielRozm* 7; tymże fie wśi vbożą: y nabożeńtuo ginie/ kiedy około kościoła kiermálze/ á połpolicie gorzałkowe. *GostGosp* 140 (4); Około nas/ w Węgrzech winnice/ w Moskwi futrá *GostGospSieb* +4; *WujNT Mar* 1/33 (2); *SarnStat* 937; *ZbylPrzyg* A2v.

W połączeniu z *n-loc* [w tym: z nazwą miejscowości miasta (64), rzeki (16), krainy (9), gór(y) (6), jeziora (2), morza (2)] (99): botz on ieft prze ktorého ocietz twé milofci (tj. *Herod*)/ dál pobitz około Betleiem wlfytki żydowfkié dziátki. *OpecŻyw* 121 v; *BartBydg* 68b; Także Tatarzy około Legnicze wfi popaliwfzy ku Otmuchowu fie wezbrali. *MiechGlab* 14 (4); *WróbŻolt* qq5; *LibLeg* 10/56 (2); *RejPs* 63v (2); *LibMal* 1546/122 (4); *KromRozm I* E4v; *Leop 2.Reg* 24/6 (4); *BibRadz I* 98d *marg* (3); rozmnożył nas tu około Wifły Lech w pułtych kráinách *OrzRozm* K4; ORcháles [...] około morzá Ponckiego y Bityniey páńftwá fwoie rozłzerzác począł. *BielKron* 239v; Tranfálpiná Gálbá álbo Fráncia ktora około gor Alpes ku wřchodu leży *BielKron* 280v; Sobieflaw [...] wtárgnął krolowi w ziemię y wczynił fzkodę około Odery rzeki. *BielKron* 353 (35); latium, Kráyiná we włofzech około rzeki Tybru przeciwno morzu leżąca. *Mącz* 185b (11); *GórnDworz* B6v; *RejPos* 17v; *RejZwierc* 274; *CzechRozm* 257v; *Oczko* 8 (3); *SkarŻyw* 309 (2); W Multánfkiey Ziemi około Buzowá Tawołhowych láłfow pełno. *StrykKron* 260 *marg* (9); *NiemObr* 52 (3); Nie bárzo łobie teraz tá Szláchtá około Wárfzáwy Wolności Polfkiey chwáli *GórnRozm* A3 (2); *ActReg* 137; *KochCz* B2; *LatHar* 410; Tedy wychodziłá do niego Ierofolimá/ y wřzytká Iudfka ziemiá; y wřzytek kray około Iordanu. *WujNT Matth* 3/5 (2); *SarnStat* 1199.

W charakterystycznym połączeniu: mieć [co] około siebie (5).

Połączenia: »blisko, bliski, niedaleko (...) około« [szyk 3:2] (2:2:1): gdy mieřtca około macicze bliřkie, wrzody albo nieiakieimi niedořtátki bywaią zarażone. *FalZioł* V 29v; *GlabGad* E4v; ábowiem iuż fie řtał pořmiech řprzebránych twoich wewřfch kráynách blisko około nas będących. *RejPs* 118v; z dział Cełárzá Tureckiego gęřto á czeńto poczęły iřć kule/ ták że nie dáleko około krolewfkiey głowy latały. *BielKron* 308 (2).

»miedzy ... około« [przy tym samym rzeczowniku] (1): *Convallis*, [...] *loca terrarum depressa inter montes*, przicopa myedzi goramy abo około gor *BartBydg* 35.

»około ... nad« [przy tym samym rzeczowniku] [szyk 1:1] (2): *FalZioł* I 147d; řą iefzcze mury řtáre vpádłe y dziś nád Renem y około Renu *BielKron* 283v.

»przy ... około« [w tym: przy tym samym rzeczowniku (1)] [szyk 1:1] (2): *GlabGad* Ev; *Homines mari innutriti*, Okóło morzá albo przy morzu fie chowáli álbo wychowáli. *Mącz* 255c.

»w ... około« [w tym: przy tym samym rzeczowniku (4)] (6): *KromRozm I* E4v; *Oczko* 23 (2); *Alexándriyfkieimu [biskupowi]* w Egipcie/ y około Egiptu wřzędzie. [...] A Rzymfkieimu we Włofzech władzú náznáczyli. *NiemObr* 58 (3).

»około ... wkoło« (1): ták iż wřzytkie kráiny około *Tanaim* y *Meotis* wielkiego Ieziorá [...] y wkoło *Pontum Euzinum* Czarnego Morzá *Tátárowie* opánowáli *StrykKron* 260.

»około (...) wszędy (a. wszędzie)« [szyk 5:2] (7): *RejJóz* K3; y będą brác k temu řwiádku w ziemi *Beniámin*/ y wřędy około *Ieruzálem*/ y w miářtách Iudfkich *BibRadz Ier* 32/44; *BielKron* 407;

pomóż mu onym ciąłtem po wżyftkiéy plecy/ y około ftáwów wżędy *SienLek* 170v; *HistRzym* 24; *NiemObr* 58; *PapUp* H2v.

Wyrażenie przyimkowe: »około kufla« (2); gdy łobyé fiedząc około kuphlá podleyą *GliczKsiąż* G7; *OrzRozm* H2v.

α. W odniesieniu do osób: wśród, w towarzystwie, w środowisku, przy boku, przed obliczem, z (146) : *BierEz* Gv; Pán Iezus dziecę nalicznieyffe około matki biegaiątz częłto chleba profilo *OpecŻyw* 29v (3); *MiechGlab* 12; *WróbŻołt* 124/2; *RejPs* 44v (2); *RejKup* c3; *KromRozm I* N4; *MurzHist* Kv (3); poki yełfcze Pyotr mowił Korneliułowi/ á ludżyom onym ktorzy łye około nyego zebráli byli/ ná włfyftkye padł duch łwyęty. *KromRozm II* g4v; *Diar* 81; *GliczKsiąż* K5 (2); tu Dawid łwyęty [...] przekłáda przed oczy wżyftkim przełożonym/ [...] iákíe łługi y dworzány ná łwych dworzach około liebye báwíc máią *LubPs* X2v (2); *KrowObr* 35; Około niey [*pani Rozkoszy*] fraucymer dziwnie przyłtroiony *RejWiz* 25v (4); álic wiele grzełznikow y iáwnogrzełłnikow/ przychodząc/ łádowili łie około Iezufa/ łpołu y z zwolenniki iego. *Leop Matth* 9/10 (7); *UstPraw* K3; fiedział Elizeułz w domu łwym á łtárfzy około niego *BibRadz 4.Reg* 6/32 (10); Ian teź Lowczowłki Opát Tyniecki/ zda mi łye że dołyc łwemu czyni/ Szkołę ná Tyńcu chowáiąc/ y wiele vbogíey Szłáchty około łiebie żywiąc. *OrzRozm* Iv (2); Vrądzono tedy áby trzye byli nawiernieyłzy około krolá/ ktorzyby go gdzieby łie náklonił wołłko wywiedli z niebełpieczności *BielKron* 307 (10); *KwiatKsiąż* D3v; Inserviebat Publicanis, Celnikóm nádługował/ około nich łie chował. *Mącz* 388d (2); *OrzQuin* T2v; *RejAp* 25v (6); *GórnDworz* B7v (2); *HistRzym* 94 (2); Y mnimieli iż łie to ludzye gromádzili około niego/ iż go czáfu łwe⁸⁰ mieli obráć łobie krolém *RejPos* 66v; y nákarcił onego wiernego łługę Páńłkiego/ y ony okrutne źwirzétá około niego. *RejPos* 127; Bo nie mnimay ábyć to iedno Pan miał mowić ku onym tylko zwolennikom łwoim/ ktorzy iedno tuź łtali około łwyętey obliczności iego *RejPos* 318 (32); paniétá á ludzie młodzi zówždy łie około niego báwili *RejZwierc* Aaa2 (14); *KochMon* 24 (2); *BudBib Cant* 3/7; *StryjWjaz* D3; *CzechRozm* 17; á niektore teź czelnieyłze przebráć/ áby ci wżyftcy około niego bywáli zówždy [*qui imperatori semper assistant*] *ModrzBaz* 115 (10); *SkarŻyw* 134 (2); *StryjKron* 587; *CzechEp* 20; Tákci y Papieź ma około łiebie Kárdynały *NiemObr* 160 (2); *ReszList* 175; *WerGośc* 225; *GórnRozm* H2v; *ActReg* 5; *Phil* D; *LatHar* 719; *SarnStat* 117; *KmitaSpit* Bv; *SkarKaz* 80a.

W charakterystycznych połączeniach: bawić (się) około [kogo] (11), by(wa)ć (będący) (22), (z)gromadzić (zgromadzać) się (3), siedzieć (5), skupi(a)ć (się) (4), sta(wa)ć (stojący) (29), zbiec (zbiegać) się (5), zebrać (zbierać) się (5); mieć [kogo] około siebie (18).

Połączenia: »około ... podle« [*przy tym samym wyrazie*] (1): Assistens, Przy kim/ około kogo/ álbo podle kogo łtojący. *Mącz* 396c.

»około ... przy« [*przy tym samym wyrazie*] [*szyk 1:1*] (2); *Mącz* 396c; Około łiebie/ y przy łobie dodać [= *doda ci*] rádości towarzýłstwo Šwiętych iego wielce wćiełzne *LatHar* 680.

β. Z dodatkowym elementem styczności, przyległość bezpośrednio przy (30) : á thym płokháć gardłó/ ięzyczek vpadły naprawia y działła około zębów *FalZioł* I 155d (11); Czemu białe głowy około żywota obrałtaią, á otroci na pierłiach á na brodzie *GlabGad* A8v; *RejPs* 216v; *BielKron* 34v; *Mącz* 125d (2); Gdy koń ma krłzczycę/ to iest trąd który połpolicie álbo w kroku/ álbo około brzuchá

koniowi bywa *SienLek* 182 (4); Gdyż tedy tu dwa Kliny małz z równymi kąty/ tedyć Linié co są około równych kątów/ iednąką będą mieć proporcją *GrzepGeom* P2v (5); gdy sie okręt rozbiye/ á kto sie defzczki włápi wierz mi iż ten tłumokow nie wiąże około siebie. *RejZwierc* 67 (2); *Oczko* 34v; *GostGosp* 10; Z tych rozmaitych ladrow ten trzos vrobiono: Y frámzą około łtron cudnie ozdobiono. *KlonWor* **v.

c. *Wskazuje na przedmiot umiejscowienia lub to, czego częścią jest coś: w* (8) : *Album oculi*, das weifz ym oug Byałość. około oká. *Murm* 51; gdy taka vrina będzie v tego człowieka: [...] tedy iuz znamionue bolączkę około wątroby albo około nyrek *FalZioł* V 6v; áby ie zalię rozdawali rzemieśnikom ku naprawie tego co fię było poobaláło około Kościoła Páńkiego [*ad roborandum rimas domus*; cf ná poprawę budowania kościelného *WujBib*]. *BibRadz* 4.Reg 22/5; Ma w łobie Afryká wielką żywność y vrodzay zboża gdzie ludzie mieszkáią/ zwálzczą przy rzece Nilus około Egiptu *BielKron* 270; czobi łfyę okáfzyelo około dworu: yako drzwy te ma naprawycz *ZapKościer* 1582/40v (2).

a. *Wskazuje na umiejscowienie ruchu* (1) : Cygáni tułáią fię około Słowieńfkich ziem. *KlonWor* 8 marg.

d. *W zwrocie: »mieć około siebie« = mieć z sobą, przy sobie* (1) : A ony drugie pięć [*panien*]/ ktore Pan łzalonemi názwác raczył/ ktore przyłzły s plugáłtwy swoiemi/ á nie miály około siebie żadnych powinności [= *rzeczy potrzebnych*] swoich/ iż iest zámknioná fortká przed nimi. *RejPos* 241.

2. *Wskazuje na przybliżenie; quasi Miech, Vulg, PolAnt, Mącz, JanStat; fere Miech, Vulg, PolAnt, Mącz; circiter Miech, Vulg, Mącz* (372) :

a. *O przybliżeniu ilościowym; ad PolAnt, Mącz; ferme, ut PolAnt; plus minus(ve) Mącz* (199) :

Z liczebnikiem głównym (lub ułamkowym, lub nieokreślonym) (181): *Murm* 46 (2); *MetrKor* 57/120 (2); Wezmi [...] ocztu za trzy pieniądze: około potori [!] kwarty *FalZioł* V 99v (2); Czemuż tedi człowiekowi zębi padaią około siedmi lat. *GlabGad* C3 (4); wízedłzy do Pannoniey, mięfzkali tam około łfeczidziefiąt lath *MiechGlab* 46 (3); tham na Zamku około czthyrzech nyedziel robyel *LibMal* 1544/87v; Tha bela oyczu wzyela okolo czthyrzech grziwyen *LibMal* 1545/104v (20); około trzech łet zamkow y kłáfztorow w yedney Fránkoniey zburzono. *KromRozm* I D2; *MurzHist* D2 (3); *KromRozm* III P4; Byałe głowy godzi sie dáć zá mąż w osmnałcye lat/ á męfłczyznę ożenić około trzydziesci y łfesci lat łluffa yeft. *GliczKsiąż* P2v (2); *KrowObr* 143v; y przybyło do nich w on dzień ludzi około trzech tyfięcy. *Leop Act* 2/41 (6); ktory [głód] miał być czáfu oblężenia á miał trwác przez ták wiele dni iáko wiele lat trwáli w bálwochwálftwie ktorych dni liczbá czyni około czternáście miefięcy. *BibRadz* I 418c marg (12); *OrzRozm* G2v; v ktorych iest Biblioteká około dwu tyfiácu autorow y kłiág łtarych. *BielKron* 293 (53); *KwiatKsiąż* N; Dies circiter quindecim iter fecerunt, Miefzkáli ná dródze około piećinaście dni. *Mącz* 54b; Circiter viginti, Około dwudzieftu. *Mącz* 54b (19); *BielSpr* 50v (3); *WujJud* 134 (2); *RejPosWstaw* [143²]; *BudBib* 1.Mach 3/24 (2); *BudNT* Mar 5/13; *SkarJedn* 259; około kilá dziefiąt ludzi/ krorych [!] ciála czárt dręczył/ czártu wyganiáiąc zleczył. *SkarŻyw* 311 (9); *KochWz* 142; iest w RZYmie około 80. Bractw *ReszHoz* 118 (4); *ReszList* 158 (4); *ActReg* 26 (3); Iuz zá ośm á dwádzieściá złotych/ iefli chcecie. (–) Zgólác powiem/ że ia

ták nie kupię drogiégo [konia]/ Tám około czternaściu/ mnie trzebá takiégo. *WyprPl* B3v; *LatHar* 737; A tych wżytkieh mężów było około dwunaście. *WujNT Act* 19/7 (6).

~ *Połączenia*: »malem około, około ... albo malem« (2:1): Stater, Niyáka mincá/ quatuor drachmas valens, Málem około puźłotego náfzego polskiego *Mącz* 412a (3).

»około ... albo mało więcej« (1): Cadus [...]. Miárá około łześcidziefiąt kwart winá/ álbo mało więcej. *Mącz* 29b.

»około mniej albo więcej (a. więcej albo mniej), mniej albo więcej to jest około, coś mniej albo więcej około« (2:2:1): Venerunt plus minusve duae. Mniej álbo więcej/ to yeft około dwu. *Mącz* 307a (4); Władysłáw máiąc coś mniéy álbo więcej około dwudzieftu dwu lat/ wielkim łercem/ y wielką łczęśliwych bitew ták był wniešiony/ że [...] *OrzJan* 117. ~

Z liczebnikiem porzdkowym (12): PAfternak domowy ieft ciepli około wthorego łopnia *FalZioł* I 105b; KAłztany łá zimne około pirwżego łtopnia *FalZioł* III 14c (11); Około roku piętnáftego/ począł myślic o poštánowieniu żywotá łwego. *SkarŻyw* 331.

Z zaimkiem zastępującym liczebnik (3): ktoregoby to czáfu kto począc myał/ á około ktorých lat/ yełłize we czterzy/ álbo w pyéc/ albo w łiedm/ ná to łpołek zgodzić á zyednoczyć łie nye mogli. *GliczKsiąż* 15; Ephebus, [...] Młodzieńczik około czternaście lat y wyłzłzey. Ephebia [...], Młodź około tych lat. *Mącz* 106a.

~ *Wyrażenie*: »coś około tego« (1): przed ktorým Cyprian był ná 50. lat/ albo coś około tego. *BudNT* Ii8v. ~

Z rzeczownikiem (przy elipsie liczebnika, „jeden”) (3): Item zeznał ze v mnychow Czarnich wkofzczienye tham bądacz wčhithkiego zoftawył około kopi *LibMal* 1548/141v; vkradła yey [...] dwa worky pyenyedzi kthore donyołła do włchi stad około mylye *LibMal* 1551/164v.

~ *Połączenie*: »około ... albo mało więcej« (1): Sextans, [...] pieniądź około kwartniká náfzego/ álbo/ mało więcej/ ważący [!]. *Mącz* 17c. ~

b. *O przybliżeniu w czasie; circa HistAl, Mącz, Vulg; iuxta HistAl; sub Mącz* (173) : Bylotz to wrocenié z Eijptu około łwięta trzech krolow. *OpecŻyw* 29v; To czynią nawięcey zimie około god *FalZioł* IV 13c (2); dowodzi iż tam przy brzegu morza połnocnego bywa wielkie wołanie duchow złých łtrafząc ludzi podroźne zwłázca około zachodu łloncza *MiechGlab* *5 (2); gdi Gdańczany okolo qwyathny nyedzielye pobrano *LibMal* 1543/68v; Ołtatek zimy pocżawłzy około Gromnic aż blisko ku Wielkiey noci łtale zima połtoi *LudWieś* B; około ołmey godziny ná dzień dołzli iednego zamku *HistAl* H5 (3); A to iuż było tżáfu Neroná Cełárzá/ około wtorego roku pánowánia iego *KrowObr* 21; około pułnocy zdáło łie żeglarzom iż była blisko nich niektora kráiná. *BibRadz Act* 27/27; Potým około roku Kryłtułá náródnego 720. Muká Sáráceńłki Krol morzem przyiechał *BielKron* 279; Kiedy tym Lápanom łłońce záchodzi około łwiętego Lámpártegb/ dniá áni łwiátlá żadnego v nich nie máłz iedno noc przez cále trzy miełące vłtawicźnie *BielKron* 295 (4); Circiter meridiem, Około południá. *Mącz* 54b; Circa suprema Neronis principis, Około ołtátecznych lat Neroná *Mącz* 435a (7); [*Postłonek ziele*] kwitnie około łwiátek. *SienLek* Yyyv (3); *WujJud* 187; *BudNT przedm* b4; Tertulian ktory żył około roku 214 ty łłowá ma *SkarJedn* 89 (33); Żył [*Mojżesz*] po łtworzeniu łwiátá około roku 1800. *SkarŻyw* 477; około piania kurow/ vyrzą/ á ono łwięty

Apollinarys z ołtarzá wielkiego wychodzi *SkarŻyw* 570 (74); *CzechEp* 370 (2); *GostGosp* 52; Naświętszego Sákrámentu Ciáá y Krwie Páńskiey/ przynamniey raz w rok/ około Wielkieynocy wzyway. *LatHar* 119 (3); około czwartey łtrażey nocney przyłzedł do nich *WujNT Mar* 6/48; Trzečia część zámyka w łobie łpráwy iego w Gálileiey y w Iudłkiey ziemi/ około trzećiey Páłchy/ y po niey *WujNT* 298 (7); Działo łie [...] w Niedzielę dziewiętnáątá Miešiacá Páždzierniká/ około godziny trzećiey ná dźień *SarnStat* 1106 (2); *KlonKr* A2v (5).

W charakterystycznych połączeniach: około [której, jakiej] godziny (12), god, Gromnic, [których] lat, kwiatny niedziele, Narodzenia Panny Maryjej, [której] Paschy (2), piania kurow, południa, pułnocy (2), [którego] roku (122), [której] strażey nocnej, Świątek (2), święta Trzech Krolow, świętego (świętej) [+imię] (7), Wielkieynocy, zachodu słońca.

Połączenie: »około ... mało co mniej albo więcej« (1): W oneż dni [Luc 2/1].) Roku od początku światá/ 5199. według Graekow: ále według textu Żydowłkiego/ około roku cztery tyšiacznego/ máło co mniej ábo więcej: Roku 42. pánowánia Cefárzá Augułtá. WujNT 200.

*Wyrażenie: »około tego(ż) (tych), onego czasu (czasow)« = eodem fere tempore Miech; circa haec tempora Mącz (7:1): Czemu po trzinałtim lecie biały głowam cice rołtá [...]. (-) Bowiem około tego czału iuż łie też w nich wpláwy mnożá *GlabGad* D6v (2); *MiechGlab* 34; Bo około onego czału będą zabijac y wypędzac godne kapłany y zakonniki *WróbŻołt* S6; *Mącz* 54b; OKoło tegoż czału to łeft roku od národzenia Páńkiego 870. wyżłzey y pozniey [...] Słowieńłkie narody [...] wiáre Chrzešćáńłką przyimowác [...] poczęli. *SkarJedn* 223 (2); *LatHar* 55.*

*α. Wskazuje na przybliżone liczenie czasu w przeszłość lub w przyszłość [z liczebnikiem głównym] (9) : FalZioł V 161; LibMal 1548/147 (2); KromRozm III N8v; ktore morłkie żeglowánie/ przez ták wiele wiekow opułzczone/ około piáćdziefiáłt lat y łiedmi przeminętych/ Krol Ferdynánd [...] nápráwił á práwie znowu odnowił *BielKron* 278 (3); *Mącz* 163c; Láktáncyus zacny y łlawny Doktor/ żył około trzech łet lat po pánu Chriłtušie *NiemObr* 126.*

*3. Wskazuje na temat: o; de Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, JanStat; in Mącz, Modrz; circa, super Mącz, JanStat; pro JanStat (982) : thak iakošme łie około thego zwolili y obowiázali, thakowá rzecz [...] nieodmiennie dźierzecz *ListRzeż w. 23; BielŻywGlab nlb* 8; *MiechGlab* 18; tho czo około czynyenia sprawiedlywołczy wynłchym łifczie opifano, tho włchithko wyłłchey opifano *LibLeg* 6/79; ysz vyelkye a czanłthe przed náłł skargy przichodzá okolo vczyłkanya a obczyáłzywołczy kthore łziá náłzym poddanym dzyeyá *LibLeg* 7/68v (26); medzi połly Ziemłkiewi ta bela około tego Articulu rozmova *ComCrac* 16 (4); Na mące zeznanye thakowe okolo zloczynłthwa łwego przed vrzádem yełth vczinill *LibMal* 1543/76 (6); *ConPiotr* 34v; Szkodliuy żart około pocziwołci *RejJóz F marg; Vawrziniecz swiathezył mná pytaýacz mnie okolo occupovanya tego siedłiska y domv tego. ZapWar* 1550 nr 2664 (11); ták y ci prawđzye łye przeciwyá/ ludzye łkážonego vmyłlu/ á ktorzy łye obłádzili około wyáry. *KromRozm I* B4 (7); *MurzHist* D (2); Nauka około vłtáw łwieckich *MurzNT* 76 marg (8); gđzyełye około Wyáry áłbo łpráwy krzełciáńłkyey łpor áłbo wátpłiwóć yáka zyáwi *KromRozm II* a2 (15); iż łye był łłczáł przez Ariułá kácyrzá błáđ około bołtwá y národzenia wyecznego łyná bożego *KromRozm III* C4 (40); spisek około odłóżenia i upewnienia egzekucyjy był przesyłan od panow do połow *Diar* 31 (23); zmyłłił łobye żeby myáł być łynem łowíłłá Hámoniúłłá/ około czezo*

aby wśfytkyem yawno było/ poślął naprzod do koścyoła Hámonowego aby námawiano kápłany/
ktorzyby Alexándrá przywitáli fynem Iowíśłowem *GliczKsiąz* B6 (10); *LubPs* H3 (2); Przyśfyęgá
ktorą wczynił ten.N. około dárownego Imienia [...] iest prawdziwa *GroicPorz* y4v (14); Iż tu żadney
zapowiedzi Boskiej około małżeńftwá kapłańkiego niewśpomináią? *KrowObr* 232 (7); niech sie godzi
śmieie mowić do was: około Pátryárchy Dawidá/ że on vmarł/ y pogrzebion iest *Leop Act* 2/29; byłá
wzmienká miedzy námi około Pinczowśkiej śzkoły *OrzList* f4v (3); Iesliby był do wieże wśádzon/
będziemy śię około tákich rzeczy pewnie dowiádać *UstPraw* B2 (5); *RejZwierz* 56v; aby śię mocnie
trzymáli tego wtorego listu około Purym. *BibRadz Esth* 9/29 (21); mali Krol [...] wśzyftok Seym
Piotrkowśki/ około twoich śzkap/ świni/ krow/ y około śpáśi z Rádámi śwemi śtrácić? *OrzRozm*
S4v (29); Około rozdawánia á śzáfowánia zboża były wielkie roznice *BielKron* 108v; s Papieżem
śie draźnił około podawánia Papieśftwá y Inweśtytur wybieránia *BielKron* 180 (85); *Geometria* Nauka
około rozmierzania ziemie. *KwiatKsiąz* I3 marg (3); *Materia libri*, Grunt/ wátek xiąg około którey
śie w nich rzecz plecie. *Mącz* 211b (16); iż ia śye mam wam śpráwowác z Dyáлогу Wtórógo/ około
Exekucyey iuz wydánego *OrzQuin* H3 (13); *Prot* C3v; iesliby kto wátpił około diśtinctyey tego
mieyścá/ niechay czyta do Kolofenłow 2. káp. *SarnUzn* G (4); *SienLek* 112v (2); były rozmáite gromy
y głófy około tego. *RejAp* 73 (5); *GórnDworz* A2v (59); bo ci mogá wiécýy o tym czytác/ máiac dośyć
kśiąg około tego po Graecku y po łácinie. *GrzepGeom* B2v (7); *RejPos* A4v (23); Świádectwá pewne
około fákrámentu ábo świátości ciáła páná kryśtułowego. *RejPosWiecz*² 95v marg (3); Niemiéyże mi
zá złé: zemći wiele kroć powtarzał w téy wtórýy części Kátechizmu/ około iedyńógo Bośtwá y Bogá
Oycá/ Syná/ y Duchá świétego *BiałKat* 116 (9); *BielSat* Cv (2); A iżem około tey Liffłándckey
ziemi śzerśze y dośtátecznieyśze ięzykiem Polśkim Kxiążeczki wczynił. *KwiatOpis* A2v; ZA tym
Przykazánim około niepożádnáia rzeczy cudzey/ ono teź drugie idzie *KuczbKat* 350 (5); y śzeptáli
śobie pomáłu około śmierci onego dziecięciá *RejZwierz* 154 (9); *BielSpr* 16v; Bo śie do tego Biśkupá
wśzyścy śtárzy Oycowie y Biśkupi święci/ w rzeczách trudnych około wiáry [...] wćiekáli *WujJud*
125v (11); *WujJudConf* 13 (3); coraz tim barziej około powietrza w Mazowśku ludzie cos natrácaýá.
KochList n1b 1; *RejPosWstaw* [21²]v (2); *BudBib Esth* 9/29 (3); *MycPrz* II O3v; *Strum* M3 (5); *BiałKaz*
I; ten domyśł nowo wymyśloný około lat Ezechiaźowych [...] zá fráźkę nie Ńtoi *CzechRozm* 137v
(25); *PaprPan* Mv (3); To niechay będzie dośyć około opifánia Ńpoľobu Rzeczyoľpolitey *ModrzBaz*
3v; PRzeto y około czynienia kośztow práwá niech będą wśtáwione *ModrzBaz* 82v (16); obrázoborśkie
y Ewthychiáńśkie/ około iedney woley w Chryśtuśie/ kácerśtwo [...] poćwirdzili. *SkarJedn* 198; y
nazbierał zwielá Doktorow Greckich Ńtárych Ńwiádectwa/ około pochodzenia Duchá S. y odśyná.
SkarJedn 264 (52); *KochOdpr* A2; w dáem śię z iednym zacnym człékiem około rzeczy duchownych
w rozmowę *SkarŻyw* 102; Papieź około potocznych rzeczy omylić śię moźe/ ále około wiáry nigdy.
SkarŻyw 213 marg (30); A tám rózne były votá y zdánia około Electyey nowego Krolá *StryjKron* 667
(7); *ZapKościer* 1582/27; że mi śię tu dla tego dáłźymi wywody/ około tey rzeczy/ báwić nie trzebá.
CzechEp 344 (36); *NiemObr* 95 (3); Bo tám [w tych księgach] nic nie máłź/ czego żywym trzebá:
Wśzytko śię plecie coś około niebá. *KochFr* 63; Tęń Prometheus był człowiekiem bárzo mądrem/ y
około gwiazd niebieśkich bárzo wczonem *GórnRozm* N3 (7); *KochWr* 30; *PaprUp* F (2); Bobys mnie
był wñ trzema choc śłowy dáł znac o koło tey kanoniy *ActReg* 173 (18); (nagł) Około przędźiwá. (–)

Przędziwo/ ták konopie iáko len/ wczás śiac *GostGosp* 112 (7); *Phil E* (2); Około Láchów w łtórych hiłtoryách nic fię nie náyduie. *KochCz Bv*; *KochAp* 7 (2); *WyprPl* A4; wezmi przed fię [...] cząłtkę hiłtoryey/ álbo náuki iákiedy/ [...] y około oney pámięć y rozum zábaw *LatHar* 665 (2); Włzczeńo fię potym gadanie vczniow Ianowych z Zydy około oczyszczenia *WujNT Ioann* 3/25 (14); *WysKaz* 18; *JanNKarKoch Gv*; A liłty około [!] tego léymiku Zatorłkięgo máią byđz połyłané albo do Kráková álbo do Oświęćimiá. *SarnStat* 33; OKOŁO Bractw/ które Céchy w mieśćiech y w miáłteczkach zową/ nie zdáło lie nam y Rádam náłzym nie odmięnić. *SarnStat* 297; PRZYWILEY OKOŁO VNIIEY Wielkięgo X. Litew. z Koroną. *SarnStat* 1015 (146); *PowodPr* 41 (3); áby fię żaden Kátholik z żadnym ádwerfarzem/ zwálzczá około Troyce ś. w rzecz nie wdawał. *SkarKaz* 277b; A krotkiemi łłowy y prołtemi włzytki ich wymyłły y dowćipki y árgumenty około tego odpráwim *SkarKaz* 636b (33); Swary łłowne (około wiáry) rodzą zazdrośći *SkarKazSej* 684b (7).

W charakterystycznych połączeniach: absurda około [kogo, czego], argument, artykuł (7), bawić się, błąd (15), (z)blądzić (zabłądzić, pobłądzić, obłądzić się) (15), czytać (4), da(wa)ć znać (2), dekret (3), deliberacja (2), dokładać się (3), dotykać, dowiadać się, dowód (2), drażnić się, duma, dyjalog (8), dyskurs, dysputować (dysputacja) (3), dzierżyć, filozofija, gadka (gadać, gadanie) (10), głos (2), historyja, kacerstwo, karta, kazanie, kognicyja, kondycyje (2), konstytucyja (10), kontrakt, kontrowersyja, krzyczeć, księgi (książeczki) (5), kunszt 'żart', list (7), loika, materyja, mni(e)manie (4), mówić (mowa) (38), (o)mylić się (2), myślić (2), namawiać (namowa, namowić się) (14), namienić, natrącać, nauka (36), nieprawda, niesnaski, niezgoda (8), obaczyć, objawienie, obmowa, obrona, jest obwarowano, obwiązać się (obwiązanie, obwiązować) (3), obwołanie, odpowiedź (6), opowiedać, oracyja, ordynacyja (2), oświadczenie, pakta, pewność, (na)pisać (napisano jest, opisać, wypisać, (wy)pisanie) (34), pismo, pleść się, pobredzić, podano jest, pogadka, polecić, porozumieć (porozumienie) (się) (4), poselstwo, potwarz, powiedzieć (powiedać, powiedziano jest, wypowiedzieć) (24), powieść (sb) (2), powtarzać, prawda (3), prawo (7), prosić (prośba) (2), przejrzenie, przestroga (6), przykazanie (2), przymawiać się, przywilej (4), pytać (pytanie) (6), radzić (się) (rada, porada, uradzić) (54), reguła, relacyja, rezolucyja, rękojmia (rękojemstwo) (3), rozeznanie, rozgraniczenie, rozkaz(ow)ać (rozkazanie) (9), rozmawiać (się) (rozmówić się) (9), rozmowa (31), rozmyślić się (rozmyślanie) (2), roznica (rozność) (34), rozprawa (2), rozsądek (5), rozterk (3), rozumieć (rozumienie, wyrozumieć) (13), rozważyć, rzecz, rzecz (35), sąd, sejm(ik) (sejmować) (4), sentencyja (2), skarga, słowo (3), słuchy, słyszeć (2), spiszek (6), spor (spieranie, spierać się) (22), sprawa (21), (po)stanowić (postanowiono jest, (po)stanowienie) (28), statut (14), swar (poswarek, swarzenie) (15), symbolum, synod, szemrać (szemranie) (4), szeptać, szermować, świadectwo (3), świadomość, tajemnica (3), tekst, testament, tknąć [kogo], tradycyja, trefnować, uchwała, ugoda (3), umowa (2), uniwersał (2), upominać (napominać, upominanie) (6), ustawa (26), uszczknąć [kogo], wątpliwość (wątpić, wątpienie) (17), wiadomość, wiara (7), widzenie 'mniemanie', widzenie 'objawienie', wiedzieć (4), wielkierz, wota, wskaz(ow)ać (2), wymawiać się, wymysł (domysł) (5), wyrok, wywiadować (wywiadowanie) (się) (4), wywód (2), wyznanie (4), wzmianka (4), zadawać 'zarzucac', zakon (5), zamiatać, zapis, zapomnieć, zapowiedź, zeznanie, zgodzić (zgadzać) się (pogodzić się, zgoda, zgodny) (25), zjazd, zmyślać (zmyślenie) (2), znieść się, zwadzić się, żart.

Połączenia: »około ... o [co]« (1): łzeroce rzecz swoię przełożyli/ ták około wiary iáko y o wybránie Ferdynándá ná Rzymńkie kroleństwo *BielKron* 210v.

»o [kim, czym] ... około« [szyk 24:9] (33): *OrzRozm* M3v; *GórnDworz* Hh4v; *CzechRozm* 245; *ZapMaz II G* 61/160v; około Prává y łpraw ładowych/ rádźił łię ludzi w Práwie biegłych: zás o rzeczách rycerskich rádźił łię żołnierzow łtórych *ModrzBaz* [16]; *CzechEp* 175 (3); O białyh głowách, które wtóry raz zá muž idą: y około odkupná dóbr, ná których przywianek ieft. *SarnStat* 634 (25).

»z strony ... około« (2): *SkarJedn* 314; Státut w Toruniu wczyniony z łtrony gwałtu mieyńckiego, y około więzienia Szłáchćicá *SarnStat* 503.

»około ... w« [szyk 3:3] (6): *BielKron* 209; iż káždy z nas/ iáko w inych rzeczách/ ták y około wpodobánia łobie człowieká/ ma łwe łobne widzenie *GórnDworz* C4; *SkarŻyw* 582; *SarnStat* 185; *SkarKazSej* 684a [2 r.].

4. *Wskazuje na obiekt czynności, oddziaływania, zabiegów, ustosunkowania (lub ich braku): wobec, względem; in Vulg, PolAnt, Modrz; circa, erga Vulg, PolAnt; de PolAnt, Modrz; ad PolAnt, JanStat; adversus, pro PolAnt; super JanStat (501) : PatKaz III 102; Ci ludzie ktorzy robią około Blaywafu/ wpadaia w chorobę FalZioł III 36d; A ieftliżeby dla choroby/ albo dla nie zdrowego mleka fama matka dziecięcia żywić nie mogła. Taka może mamkę mieć: czoby około tego dobrze vmiała. FalZioł V 36; Około nauk łie obieray FalZioł V 53 (12); bowiem duchy wźithkich łmyłłow czału czujnołci łpraczia łie około łpraw rozmaitech GlabGad L2 (7); A to mayá na bacznosczy dobrej miecz y o to łłye pylne staracz y około tego chodzycz LibLeg 11/26 (5); Wyłławia prorok rozliczne możnołci páńłkie około poštánowienia niebá y dziwow iego RejPs 151v (8); LibMal 1544/80; Pánow czuynołć około záchowánia wyáry. KromRozm I N marg (7); MurzNT 58v; KromRozm II d (4); Atoż małz/ iż ná vrząd kápláńłki zależy nye tylko posługá około łłowá bożego y łwyatołci/ ále y przełóženłstwo KromRozm III K7 (6); DiarDop 108; áby [rodzicy] nyedbáli nye byli/ około dobrego á łtáthecznego wychowánia dzyeći łwych GliczKsiąż E6v; Otoż około tego włłtykyego rodzicy niechayby pilni byli/ zá młodu dzyeći łwych dobrego náuczáli GliczKsiąż F5v; ten táká pracá y obyczay około wcznyow á żakow łwych czynił/ że żadnemu nye dopułcił/ áni mowić/ áni łie o czym chociaby też łnadź nye vmyał pytać/ yedno milczeć á fluchác gotowego GliczKsiąż H5v; Thák yáko wyęc zwykli robotnicy/ gdy co około roboty záczynáya/ mowya yedno/ w imyę Boże. GliczKsiąż K3v (32); LubPs N3 (3); IZ około Zebraków w Miáłteczkách ná dobrym rzádzie bárzo łchodźi GroicPorz h4v (11); KrowObr 36 (11); RejWiz 107v; przizwał Hirámá z Tyra łyná iedney wdowy z pokolenia Neptálim/ [...] rzemiełniká łwiczonego około miedzi Leop 3.Reg 7/14 (5); UstPraw D (2); RejZwierz 29; ktorzy látá łwoie łtrawili około píłm łwiętych BibRadz *5; á byli biegłemi około włzythkich przypraw woiennych BibRadz 1.Par 12/33; W thych łłowiech záleca iáká wielką pilnołć y łtáranie mieć mamy około rołkazánia Pańłkiego. BibRadz I 333c marg (37); Goski *3v (2); Exequucya około Stanu Duchownego/ iákowa być ma. OrzRozm A (5); tám ludzi náuczyl robić około roley. BielKron 7v; poštáramy łie s pilnołciá około thákiey wyprawy w krótkim czału. BielKron 414v; był wielkim Probierzem y Miłtrzem około łprawowánia złotá BielKron 442v (28); tedy zmordowani/ niemaia w ktoreyby rzeczy rołkofznicy iako około píłma odpoczywác mogli. KwiatKsiąż G; y nieleda około*

iakich ále około nawybomieyŝyż/ znamienitych á mądrych ludzi Xiąk mamy fię bawić. *KwiatKsiąż* K3v (33); *Designare aedificio consules*, Poŝtánowić álbo wyŝadzić ráyce którzi by mieli pieczę około budowania. *Mqcz* 392c (19); *OrzQuin* G4v (2); *SienLek* 194 (2); *RejAp* 26v (5); *GórnDworz* V6 (9); A páłterze ná on czás byli w oney kráinie kthorzy pilnowáli á ŝtrzegli całą noc około trzody ŝwoiey. *RejPos* 18; Iáka ŝtraż Páńŝka około człowieká. *RejPos* 329v *marg* (35); *BiałKat* 326 (2); Będzieli mię tak długo iák y ty chowála/ A teź pracą około mey ŝtároŝci miála. *HistLan* A4 (2); *KuczbKat* 130 (3); Abowiem á czym lie inym młody człowiek naprędzey ozdobić ma/ iedno nadobną ŝprawą około liebie *RejZwierc* 15; A nigdy żadney przyczyny s liebie nikomu do złego nie dał/ thák tego około liebie przeŝtrzegáł. *RejZwierc* 274v (33); *BielSpr* 27v; *WujJud* B7 (2); y także w goŝpodárŝtwie około czeladki ŝwey/ ŝą przed Bogiem ŝwięte y prawdziwie wczynki dobre *WujJudConf* 212 (2); *RejPosRozpr* b3v (5); *RejPosWstaw* 42 (3); Iehowá wykona (co obiecał) około mnie *BudBib Ps* 137/8; odrzuć od liebie fráŝunki około ŝpraw ludzkich *BudBib 4.Esdr* 14/13[14] (11); *Strum* A2v (2); *BiałKaz* H4v; *PapPan* Bb3; dziwna rzecz/ czemu tak wielką około gáŝzenia ognia niedbałość Vrzád ćierpi. *ModrzBaz* 35v (20); day Boże náŝym Duchownym/ á pierwzym Páłterzom to około ŝtráconych Owiec obudzenie *SkarJedn* 381 (8); *Oczko* 9; Tyŝ mię z tyłu/ y z przodku/ ŝam vformował/ Tyŝ około mnie ręki ŝwey nie żáłował *KochPs* 202; Gdy fię bárzo dobrze záchował y w domowych poŝługách/ około kuchniey/ y ogrodu *SkarŻyw* 74; A Witaliŝ onego dziwnego około duŝ/ z páłzczęki Lwá piekielnego wyięcia / nieprzeŝtawał. *SkarŻyw* 107; A iŝ [...] czći y náwiedzánia zacnych oŝob/ y raczenia ŝwieckie/ wielkie byli około niey: o to fię frálowála/ iŝ iá ludzie tak bárzo ŝobie ważyli. *SkarŻyw* 140; tak fię około ŝmyŝów/ przez ktore grzech wchodzi/ czuynym ŝtáwił. *SkarŻyw* 292; wweŝeliłem fię z ŝtáteczności wáŝzey około wiary *SkarŻyw* 436; w którym [*klasztorz*] *Lucyanus* miał dzieŝięć mnichow/ pilnych/ y oŝobnych piárzow/ około ksiąg zakonu Bożego. *SkarŻyw* 452 (33); *StryjKron kt* (4); choćiaż fię [...] zá takie vprzedác chcą przed ludzmi w tey mierze ŝpiącymi około zbáwienia ŝwoiego *CzechEp* 50 (2); *NiemObr* 39 (3); *ReszHoz* 120 (4); *ReszList* 173; *ZawJeft* 39; *ActReg* 167; ma doględáć y tych co w piecach paláią/ áby porzádnie około drew/ piecow/ łuczywá/ wŝyŝtko było/ á wczás nágotowano. *GostGosp* 56; potym zważyć niź dáć ná bielnik/ ielli wagá ŝpełná: bo około przędziwá náwięŝtze złodzieyŝtvo. *GostGosp* 114 (10); *Phil* K2; *KochAp* 13; *LatHar* 123; Boię fię o was/ bym ŝnadź dármu nie prácował około was. *WujNT Gal* 4/11 (16); *WysKaz* 12; którzy będą vmieiętni około vŝtaw y zwyczáiów Kŝięztwá oného [*qui Constitutionum, et consuetudinum Ducatus periti fuerint JanStat* 975]. *SarnStat* 146 (16); *PowodPr* 78; *SkarKaz* 45a (9); *SkarKazSej* 700a; *KlonWor* 24.

W charakterystycznych połączeniach: bawić (zabawi(a)ć się, pobawić się, obawiać się, zabawienie) około [kogo, czego] (49), beŝpieczny, bić się, biegać, biegły (2), chodzić (11), czas strawić (2), czujny (czujność) (4), czwierzący się, (u)czynić (7), czynić dosyć, ćwiczyć się (ćwiczenie, ćwiczeństwo) (14), dobroć, doględáć, doŝrzedzić (2), drzemać, dziwy czynić, egzekucya (4), figlować, frasować się (frasunek) (6), gospodarstwo (5), ludzkość, za lby chodzić, mistrz, nabożeństwo, nagotować, niedbały (niedbałość, niedbalstwo) (9), obchodzić się (2), obierać (obieranie, obierający) się (52), obudzenie, opatrzyć (opatrność, nieopatrny) (6), parać się (paranie) (7), pętać się, piecza (pieczołować się) (13), pilność (pilny, pilnować) (41), (pod)pomagać (2), porządek, poŝługa (ŝlužba, poŝługowanie) (9),

postępować (*postępek*) (4), *powinność, praktyka, ręki nie żałować, robić (roboty, robiący, robotnik)* (31), *rozrządzać, roztargniony, rząd* (3), *sąd* (3), *sprawa (sprawować (się), sprawić)* (13), *sprawa 'sprawność', stanowić, staranie (postarać się)* (36), *stateczność, straż (strzec, przestrzegać, ostrzegać, ostrożność, ostrożny)* (13), *szturmować, śpiący, targ, troskać się (troska)* (2), *trwać, umieć (umiejętny)* (4), *uwijać (zawijać) się* (2), *walka, (zà)wiercić się* (2), *władza* (2), *wykonać, zabiegać* (2), *zachować się* (3), *zaczynać, zapalczywość, złodziejstwo*.

Połączenie: »koło ... około« (1): Ieft zacność możność wielka ieft ktemu y ípráwá/ Ták koło ípraw Rycerfkich iák około práwá *PapPran* K4.

5. *Wskazuje na to, z czym coś jest związane, czego dotyczy (czasem na przyczynę): w związku z, co dotyczy, w sprawie, ze względu na; de PolAnt, Vulg, JanStat; circa PolAnt, JanStat; in Modrz, Vulg; super JanStat (290) : MetrKor 38/503; FalZioł V 102; yzbi thesz yvsz thich rzeczy a trvdnosczy ktore około tich granycz biwali wyeczni koniecz bil LibLeg 10/70 (7); y znaczy fie tu niemála táiemnicá około odkupienia náífego. RejPs 69; ComCrac 19 (2); Kofzt około białych głów RejRozpr H3 marg; LibMal 1548/146; Tamze dal viną pan Vawrziniecz oko [!] spaleny thych domow na syediskv [!] ZapWar 1550 nr 2664 (10); Yáko fyemamy záchowác około złego vziwánya rzeczy dobrych. KromRozm I O marg (2); Tozby fyemogło y około drugich vftaw obrzędnych pokazác KromRozm II 1 (5); Heráklionite około vmártych nową íwyatófc wymyfláli. KromRozm III Fv (4); Diar 81; iz o tę krzywdę, co się tycze około nauki i około wiary nie winni się nam sprawowác DiarDop 100 (2); GliczKsiqz D (5); TA Ceremonia około zdawania Imienia wziętá iefth s ftárádawnego zwyczáiu GroicPorz 13v (13); KrowObr 108v (3); RejWiz A5v (7); Leop Dan 6/5 (3); UstPraw A3v (3); Bálwochwálftwo Izráelitów około cíelcá złotego BibRadz I 31 (6); OrzRozm Pv; zewlząd Rzeczpólpolita bylá závichrzona/ á zwláfczá około obrony BielKron 157v; Amurath fráłował fie íam w íobie iz ták około máley rzeczy wiele ludzi potrácił BielKron 248v; Papieź Iulius poíłá drugi raz poíłá Achilefá de Graffis około póspolitey wypráwy przeciw Turkowi do Trácyey BielKron 407v (28); KwiatKsiqz Pv; Mqcz 277c; gdy zá czáfu Fokálá Cefárzá było wielkie záburzenie około Rzymfkiego á Konftántinopolitáńfkiego koíciolá/ ktory z nich ma być zwirzchniejfy nád wízytkimi koícioly RejAp 76v (5); iákoby około czynienia ich [oracyj]/ iedno rozum przyrodzony/ á prawdá miítrzowálá/ nie ćwiczenie GórnDworz E7v (7); Abowiem czo fie kolwiek dzyáło około małżeńftwá tego íyná iego [Tobiasza]/ wízytko fie działo w wielkiey boiáźni Bożey RejPos 42v; iz iedno około národzenia iego/ á około dzyecińftwá iego/ okázowály fie wždy nieiákíe znáki íwiętego Boítwá iego RejPos 69v (26); RejPosWiecz² 95v; BialKat 81; HistLan B; KuczbKat 210; WujJud 194v [2 r.]; że y miedzy onemi ftáremi Bífkupy íkoro po Apóftolech bywály rozne około czáłow y Ceremoniy zwyczáie WujJudConf 140v (2); MycPrz II Bv (2); WierKróc B2v; CzechRozm 159; ZapMaz II G 61/78v; A przetoż y nierownoíciá íummy/ y zániecháníem więzienia dzieie íię wielka roznoóć około ízácowánia głów ludzkich. ModrzBaz 80 (6); SkarJedn A5v (6); Oczko 25; Wtey niemocy pámięć íwiecká y o íwieckich rzeczách ítrácił: ále cudownie przy duchowney zoíłá: ífz co íię dotkło P. Bogá/ [...] ná wízytko iáko zdrowy dobre baczenie miał. (marg) Cud około pámięci (-) SkarŻyw 293 (10); StryjKron 122 (3); iz teraznieyfza Rzymfkich Kátolikow írózfza y iádowitfza niż Káimowá ípráwá/ około morderftwá y tyranítwá niepohámowane⁸⁰/ [...] z onych ftárych pátrełow náuki nie ieft CzechEp 36 (6); tákże*

też Rzeczpołpolit: kiedy około wolności przejdzie miarę/ [...] tedy y Krolestwo/ y Rzeczpołpolit: vpąć musi. *GórnRozm* M4v (7); *KochWr* 33 (2); *ActReg* 63 (2); Porządek około gęsi/ y kokofzy. *GostGosp* 108 (14); pod onym czáfem słał lię rozruch niemály około drogi Páńfkiey. (*marg*) Droga Páńską zowie náukę Ewángelicy [...] (-) *WujNT Act* 19/23 (7); *JanNKarKoch* Ev; z tych wysłzýy pomienioneh Contribuciy tu vchwalonych/ wypłácác máią/ ile gwałtownieyfszé Rzeczypof. potrzeby około téy woyny Tureckiéy dopuścą. *SarnStat* 443; (*nagł*) Infszé wfszytki winy około pozwów fá fkázoné. (-) WSzyfskie inné winy przypadájące dla [...] którégokolwiek niedoftátku w Pozwie [...] pfiujemy *SarnStat* 752; Tákże około złoczyńców ziem Zakonnych [...] / tákoważ fprawiedliwość niech będzie chována. *SarnStat* 1113 (31); Kłopoty około dziatek. *SkarKaz* 45a *marg* (7); *SkarKazSej* 669b (2).

W charakterystycznych połączeniach: bunt około [czego, rzadziej: kogo], ceremonija (4), chytrość, ciężkość, cud, dać winę (2), doległość, dosyc uczynić, fortel, gwałt (2), jednać, kłopot (6), koszt, krzywda (2), niebezpieczeństwo (2), niepokoje, nierząd, obrządek (obrzęd) (3), obyczaj (zwyczaj) (9), omieszkanie, pobłdzic, pochybic, pociągnąć w prawo, pogomonic się, porządek 'ustalony sposób' (17), posłuszeństwo, postępek (postępować) (10), potrzeba (3), powadzić się, powiesć (powodzić) się [komu] (2), przyczyna (2), rozerwanie (2), rozność (roznica) (6), rozruch, roztargnienie (roztarzenie) (2), roztyrk (2), rząd, rzecz (3), sposob (4), sprawa (17), sprawiedliwość (3), [jak] sprawować się (2), (po)stanowić (3), szkody, szwankować, trudność (zatrudnienie)(15), co się tycze (tknie) (3), umiarkowanie (2), [jak] zachować się (9), zawstydzac się, zdrada.

Połączenia: »około ... o [czym]« [szyk 1:1] (2): BibRadz I 218v; Tenże też fpofoob około liczby/ ktory Arithmetiką iest nazwan: y owielkosciach ktory Geometrią bywa mianowan *KwiatKsiąz* 13.

»około ... w [czym]« [szyk 4:4] (2): ále fye obłędliwym yákim obyczáyem á fpofoobem w wyznawányu/ wzywányu y chwale yego/ álbo w wypełnyenyu woley yego/ a około zbáwyenya fwego fprawuyą. *KromRozm III* A6v; *BielKron* 98v; Nietylo około domowych rzeczy fortunnie się wam powodziło. Ale też y wwoiennych potrzebách Pan Bog was fzcześcił *BialKaz* D2; *SkarJedn* 348; *GórnRozm* D; *SarnStat* 185 (3).

»z strony ... około« (3): Zftrony przezyfków *interim* otrzymaných przeciw miáftóm/ [...] to fie záchowác ma do vznánia nálszého/ iáko około przezyfków Duchownych. *SarnStat* 139 [*idem* (2)] (2).

a. *Wprowadza nowe zagadnienie: jezeli chodzi o (13) : A* około Czechow Mieyskich [...] rozkazvyemi voyevodám, aby każdy w fwem voyevodftwie tego ftrzegł a pilien byl, izby ti czechy chovane niebely kv fkodzie volnofczi Ziemfkiey. *ComCrac* 12; *GroicPorz* m3v; bo około bitwy w fzránkach wfszytko ináczey v nas/ niż iest we Włofzech. *GórnDworz* B2 (3); Bo nálsz Woyfki choć widzilz zdác fie ták fpokoyny/ Aleć lepiej rozumie zwáfzyczá koło woyny/ A około porządku daycie pokoy wfszyfcy *PaprPan* Sv; Tákże też y około przyśiąg/ á załz ich nie małz nie iedno w Chrześciánftwie/ ále y w pogáńftwie? *GórnRozm* F3 (3); *ActReg* 76; *GostGosp* 136; *SarnStat* 104; Tákże y około miłofci nieprzyaciól: Bog im drugdy dopuśczał/ áby zábijáli nieprzyaciéle fwoie: nie z nienawifci/ ále z fprawiedlifosci *SkarKaz* 311b.

6. *Wskazuje na podmiot doznań, sytuacji; in circuitu Vulg; in PolAnt (152) : GlabGad* A5; *WróbZolt* 88/9; yzebifmi radzi wyedziely na kazdi czas czo sye tam dzieye około k[rólowej] y[ej] m[iłofci]

y około ynschich rzeczy *LibLeg* 11/44 (3); A Itaráłem sie oto ząwždy áby około mnie niepánowála żádna niepotrzebna prozność *RejPs* 187v (3); wiotcho około wiele dobrych ludzi na zdrowiu będzie. *LudWieś* A4v; *RejJóz* C8 (2); *KromRozm II* d (3); Dla czego ci rodzicy/ ktorzy znáyac nędzę do liebye/ y około ktorých yáko mowýą wielki defekt/ [...] fyny fwoye zápożyczáyac sie bryżuyą á vbyeráýą wielce *GliczKsiąz* F2v; Znáyomi blifcy moi przystępic sie bali/ Dla nędze ktorą ná wlfem około mnye ználi. *LubPs* T4 (5); Iuz też dáley poftápmý do przypadkow iego/ Ktore około niego *RejWiz* 9v; Wfzákóz około niego cożkolwiek sie sftánie/ Chociay sie precz powlecze choć domá zoftánie/ Długo tu iuz fpokoyna głowá nie może być *RejWiz* 90 (7); *RejFig* Aa8v; *RejZwierz* 55; Zadney popráwy nie było około Kościoła *BibRadz I* 216b *marg* (2); *BielKron* 424v; Respub. stat meliore loco, Dáleko sie teraz lepiej około Rzeczypośpolitey dzieye niż przedtym. *Mącz* 417b (2); *RejAp* BB8 (9); *GórnDworz* Q8; ząwždy lekkość/ fromotá/ á zła flawá około domu iego. *RejPos* 115v (41); Dziwne niebefpieczeńfthwá około nas sie zátáczaią. *RejZwierz* 83 *marg*; A kto tháki żywoth około liebie poftánowi/ ázáfz iuz może być fzczeńfwi fzy człowiek ná fwiecie? *RejZwierz* 102; Niech sie żaden nie chłubi zacnością narodow fwych/ wfzytko to nic iefli sie około niego fámego ty zacności nie okázuią. *RejZwierz* 145; A iż sie też co około dobrego zátrowoży/ iákie mu też s tego pociechy [...] rozmnażác sie będą *RejZwierz* 176v (54); *BudBib Bar* 5/43[6/44]; *ModrzBaz* 99v; dziwną rzecz widzę około tego Chrześciániná/ ktorego wiodą żołnierze *SkarŻyw* 179 (2); *ReszList* 175; Około nas załaską Bożą pokoi. *ActReg* 69 (2); máiá dáwác znác/ gdy około Pánfkiego dobrá/ niepilnością Vrzędnikow/ fzkody sie dzieiá *GostGosp* 40 (2); *KlonWor* 20.

W charakterystycznych połączeniach: [co] około [kogo, rzadziej: czego] broi się, dzieje się (33), garnie się, harcuje, jest (bywa) (też elipsa) (34), mnoży się (zamnaża, zamnożyło) się (rozmnózone jest) (4), okazuje (okaże) się (2), panuje, sporzy się, szyrzy się, toczy (zatacza) się (13), zebrało się, zjawilo (zjawia) się (3), zstalo się (2); [co a. czego a. jak] około [kogo, czego] (o)baczyć (3), czuć, (u)czynić (poczynić) (3), mieć (5), nadziewać się, rozszerzyć (2), (po)stanowić (9), świadom być, uspokoić, widzieć (11), znać, znaleźć; około [kogo, czego] jest (sq), widzieć itp. błąd bogactwo (3), bojaźń bożą, burdy (3), burzki, chwałę, cyrkumstancyjā, cnoty (-ę) (2), cześć, defekt, dostatek, dziwy (3), grzech, lekkość (2), majestat, możności, [jakie] myśli, nędzę, niebezpieczeństwa (2), niedostatek (2), nieprawda, nierząd (2), nieszczęście, okrucieństwa, poczciwość (3), pokój, pokusy, poprawa, porządek, postanowienie, powinności, prawda, prozność, przygody, [jakie] przypadki (4), [jaka] rada, rozterki, rozum, [jaka(-q)] sprawa(-ę) (18), sprawiedliwość, co sprosnego, sprzeciwieństwa, srogość, sromota, (prze)strach (3), szkody (2), trwoę (zatrwożenie) (3), tryumfy, upadek, wesele, wiek poczciwy, zaburzenie, zamieszanie, [jaki] żywot; około [kogo] dobrze (2), nadobnie, wiotcho.

Połączenie: »zawszad (...) około« (2); Snadz sie ze wfzad niefzczeńfcie/ około mnie garnie *RejJóz* B2; *LubPs* F2.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : Circum, około *BartBydg* 242; *Calep* 196a.

*** *W tekście zdefektowanym* (1) : kthorzy sie około [...] *KrowObr* 98v.

Synonim: II.1.a. okrąg.

Cf 2. **KOŁO**, OKOŁOMURNY, OKOŁOSŁUPIE, OKOŁOSZEJNY, OKOŁOTOCZNIE, [OKOŁOTOCZNY], WKOŁO, WOKOŁ, WOKOŁO

